

راهنمای تخصصی مشاوران، روانشناسان، روانپرستاران، مربیان و والدین

کاربرد N.T برای کودکان

داستان خوانی نوین

برای رشد ذهنی، عاطفی، اجتماعی و اخلاقی کودکان

همراه با داستان مشاوره‌ای - خودیار

در مسیر روشنائی

(ویژه کودکان)

با مقدمه: دکتر سیمین حسینیان

نویسنده: دکتر معصومه ژبان باقری

انتشارات: بوستان

سرشناسه	ژبان باقری، معصومه، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور	کاربرد NT برای کودکان داستان‌خوانی نوین برای رشد ذهنی، عاطفی، اجتماعی و اخلاقی کودکان همراه با داستان مشاوره‌ای - خودیار در مسیر روشنایی / نویسنده معصومه ژبان باقری؛ با مقدمه سیمین حسینیان.
مشخصات نشر	تهران: بوستان، ۱۳۹۲
مشخصات ظاهر	۱۳۶ ص.
شابک	978-600-6189-37-6
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	بالای عنوان: راهنمای تخصصی مشاوران، روانشناسان، روان‌پرستاران، مربیان و والدین
یادداشت	کتابنامه
موضوع	قصه درمانی
موضوع	قصه گوئی - جنبه‌های روان‌شناسی
موضوع	داستان‌های فارسی - قرن ۱۴
شناسه افزوده	حسینیان، سیمین، ۱۳۳۱ - مقدمه نویس
رده بندی کنگره	۹۱۲۹۲ ق ۶ / RC ۴۸۹
رده بندی دیویی	۶۱۶ / ۸۹۱۲
شماره کتابشناسی ملی	۳۰۵۲۲۲

نام کتاب: کاربرد NT برای کودکان، داستان‌خوانی نوین، داستان مشاوره‌ای و خودیار: در مسیر روشنایی

نویسنده: معصومه، ژبان باقری.
ویراستار: معصومه، ژبان باقری.
طرح جلد: مجید اورعی، نوژن گرافیک.
موضوع طرح جلد: معصومه ژبان باقری.
نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۲
تعداد چاپ: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۵۰۰۰ تومان
ناشر: بوستان
تایپ و صفحه‌آرایی: ملیحه کریمزاده.
چاپ: گنجینه هنر
صحافی: افشار
لیتوگرافی: وفاجو
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۱۸۹-۳۷-۶

ISBN:978-600-6189-37-6

«حق چاپ برای ناشر محفوظ است»

مرکز پخش:

نشر و پخش بوستان - تلفکس: ۶۶۹۵۷۱۶۶-۶۶۹۵۷۲۵۵

راهنمای تخصصی مشاوران، روانشناسان، روانپرستاران، مربیان و والدین

کاربرد N.T برای کودکان

داستان خوانی نوین

برای رشد ذهنی، عاطفی، اجتماعی و اخلاقی کودکان

همراه با داستان مشاوره‌ای - خودیار:

در مسیر روشنائی

(ویژه کودکان)

نویسنده:

دکتر معصومه زیان باقری

دانش آموخته دکتری تخصصی مشاوره دانشگاه آزاد اسلامی،

واحد علوم و تحقیقات تهران، ایران

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

راهنمای تخصصی مشاوران، روانشناسان، روانپرستاران، مربیان و والدین

کاربرد N.T برای کودکان

داستان خوانی نوین

برای رشد ذهنی، عاطفی، اجتماعی و اخلاقی کودکان

همراه با داستان مشاوره‌ای - خودیار:

در مسیر روشنائی

(ویژه کودکان)

نویسنده:

معصومه زیان باقری

دانش آموخته دکتری تخصصی مشاوره دانشگاه آزاد اسلامی،

واحد علوم و تحقیقات تهران

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

مشاور مرکز مشاوره دانشگاه تهران

کارشناس پرستاری

به پیشگاه پاک و زلال

شاهزاده علی اصغر علیه السلام

« و »

برای معصومگی همه کودکان هستی

« و »

برای مائدهام

تقدیم

به روح پاک پدرم؛ «شادروان سرهنگ رحیم زیان باقری»
بزرگ آموزگار مهربانی و راستی در زندگانی‌ام که «دیابت و
دیالیز» کلیه‌ها، چشم‌ها، ریه‌ها، قلب، تحرک و بالاخره تمام
وجود پرمهرش را از او و از من گرفت و لحظاتی بوجود آورد
که همچون زخم و داغی ابدی بر قلبم تا آخر عمر باقی
خواهد ماند.

« و »

به مادرم،

فرشته‌ای که برای پرستاری از پدرم عاشقانه بال می‌زد و
پس از رفتن او، آسمان دیدگانش همیشه باران شد.

تقدیر

آسمان آسمان سپاس بر بیکرانگی مهرواره‌های
هدیه خدا؛ روشنا، معنای زیبای زندگانی‌ام.

www.ketab.ir

خلاصه‌ای از مشخصات نویسنده:

معصومه ژبان باقری
عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

در آزمون دکتری تخصصی مشاوره دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران با رتبه کتبی چهار پذیرفته شده است. در آزمون تافل و جامع دکتری قبول شده است.

سابقه ۵ سال تدریس دانشگاهی و ۸ سال تدریس غیردانشگاهی دارد. عضو انجمن مشاوره ایران، عضو انجمن حمایت از حقوق کودکان، عضو انجمن روانپزشکی کودکان و نوجوانان، عضو سازمان نظام روانشناسی و مشاوره ایران، عضو شورای کتاب کودک، عضو انجمن پرستاری ایران و عضو پژوهشکده علوم شناختی ایران می‌باشد. از ایشان تألیفات برجای مانده که عبارتند از:

- ۱- کتاب خواب هستی (مجموعه داستانهای کوتاه تربیتی) - مشترک.
- ۲- کتاب تقویم راهنمای زوج‌ها - مشترک.
- ۳- تألیف ۶۰۰۰ فلش کارت آمادگی کنکور کارشناسی ارشد مشاوره.
- ۴- چاپ چندین مقاله در مجلات معتبر علمی - پژوهشی داخل کشور و منتخب کنگره‌های بین‌المللی داخلی.
- ۵- کتاب مجنون - داستان: مجنون ماه بی‌نام (اثر برگزیده و منتخب کشور) پیرامون «ادبیات پایداری» و «هستی در مانی» با تکیه بر روانشناختی مضمون مرگ.
- ۶- فعالیت در چندین نشریه معتبر آموزشی، تربیتی، فرهنگی، قرآنی و علمی داخل کشور به عنوان نویسنده، دبیر تحریریه و مدیر. در حال حاضر کتابی با محتوای داستانهای کوتاه تربیتی از ایشان در دست چاپ می‌باشد.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
- مقدمه.....	۱۳
- معارفه یک معلم.....	۱۷
- سرآغاز.....	۱۸
- راهنمای استفاده از کتاب.....	۲۱
✓ فصل اول.....	۲۳
- آموزش داستان خوانی نوین برای رشد ذهنی، عاطفی، اجتماعی و اخلاقی کودکان.....	۲۴
- اهمیت و ضرورت داستان.....	۲۵
- نظریه داستان درمانی.....	۳۷
- راهکارهای هشتگانه استفاده کارآمدتر از داستان.....	۴۴
- راهکار اول.....	۴۴
- راهکار دوم.....	۴۴
- راهکار سوم.....	۴۴
- راهکار چهارم.....	۴۵
- راهکار پنجم.....	۴۵
- راهکار ششم.....	۴۵
- راهکار هفتم.....	۴۵
- راهکار هشتم.....	۴۶
✓ فصل دوم (ویژه کودکان).....	۱۰۳
- داستان مشاوره‌ای - خودیار.....	۱۰۴

۱۲۵..... فهرست منابع -

۱۳۱..... پیشنهاد نویسنده -

www.ketab.ir

مقدمه

کودکان و نوجوانان امیدهای آینده هر جامعه‌ای هستند، بزرگ می‌شوند تا نسل بعدی را تشکیل دهند، لذا، برنامه‌ریزی صحیح تربیتی و آموزشی برای این افراد در واقع سرمایه‌گذاری ارزشمندی است که به رفتار مناسب و شخصیت سالم آنان تبدیل می‌شود.

ورود به دنیای کودکان و نوجوانان و ژرف‌نگری در رفتار و گفتار آنان توجه دقیقی را می‌طلبد. روش‌ها و تگرش‌های بعدی جوانان به سال‌های نخستین زندگی آنان بستگی دارد. بنابراین اگر می‌خواهیم انسانهایی تربیت کنیم که دوست داشتن، عشق ورزیدن، عزت نفس و خودشکوفایی در آنها نهادینه شود باید به مسائل عاطفی، سلامت روان و رشد همه‌جانبه آنان توجه ویژه‌ای داشته باشیم.

درک کودک و پاسخگویی مؤثر به احساسات و هیجانات او باید از راههایی صورت گیرد که جذاب و مورد توجه او باشد. برای مثال، بازی که مورد علاقه همه کودکان است، فضایی را میان واقعیت درونی و بیرونی اشغال می‌کند و به کودک این امکان را می‌دهد که خود را بیابد. احساسات درونی خود را بروز داده و راههایی برای پردازش تجارب بیشتر داشته باشد. بازی، راهی است برای بیان احساسات، برقراری روابط، توصیف تجربیات، آشکار کردن آرزوها، درک محیط و در نهایت کنار آمدن با فاصله زندگی.

قصه و داستان نیز مورد علاقه همه کودکان است. داستان اثر عمیقی در کودکان می‌گذارد و زمانی که هر موضوعی به صورت داستان تعریف می‌شود اثر بیشتر و پایداری بر شنونده دارد. قصه و داستان به کودکان این امکان را می‌دهد تا درباره پدیده‌های مختلف فکر کنند و خوب و بد را تشخیص دهند. بیان داستان دیگران نیز می‌تواند به آنان کمک کند تا از راه تجارب مختلف، دید گسترده‌تری نسبت به زندگی پیدا کنند و راه درست و الگوی مناسب را پیدا نمایند.

از نظر تاریخی، داستان و داستان‌خوانی با آفرینش بشر همراه بوده است. داستانها زندگی انسان را شکل داده، دگرگون و متحول ساخته‌اند. به عبارت دیگر، داستانها شیوه‌ای رایج و طبیعی برای ساختن زندگی بوده‌اند. ارائه

آموزش‌های تربیتی و اخلاقی در چارچوب داستان، به رشد اخلاقی و تربیتی کودکان و نوجوانان کمک می‌کند. در کتابهای آسمانی نیز یکی از روش‌های مهم برای آموزش شیوه‌های درست زندگی، استفاده از داستانها و حکایت‌های مردمان پیشین و اقوام مختلف است. از طریق خواندن داستان برای کودکان و نوجوانان می‌توان موضوعات اخلاقی، تربیتی و دیگر مشکلات فردی آنها را مورد توجه قرار داد.

برای مثال، به کودکانی که از تاریکی می‌ترسند، یا کمرو هستند و نمی‌توانند ارتباط اجتماعی برقرار نمایند یا قدرت نه گفتن را ندارند و یا نمی‌توانند رفتار درست را از نادرست تشخیص دهند، می‌توان از طریق قصه‌گویی کمک نمود تا آمادگی لازم را برای برخورد با مسائل و مشکلات به دست آورند.

داستانها به کودکان و نوجوانان می‌آموزند که مبارزه علیه مشکلات شدید در زندگی اجتناب‌ناپذیر و بخشی طبیعی در زندگی انسانها است وقتی کودکان به داستان گوش می‌دهند به طور مداوم آن‌چه را که می‌شنوند با خاطرات خود پیوند می‌دهند. آنها در ذهن خود جستجو می‌کنند تا تجربیات حاضر خود را از داستان با وقایعی از گذشته ارتباط دهند. فرایند این ارتباط یا تطابق‌یابی در سطحی ناهوشیار رخ می‌دهد و در این تطابق‌یابی ممکن است کودک به یاد اتفاقی که برایش رخ داده است بیفتد بخواهد آن را همان موقع تعریف کند.

کودکان با فرهنگ‌های متفاوت در سرتاسر دنیا، داستان و قصه را دوست دارند. داستان‌ها برای کودکان لذت‌بخش است و به آنها کمک می‌کند تا از نظر شناختی، احساسی و هیجانی پیشرفت کنند. بعضی قصه‌ها برای کودکان کوچکتر و برخی برای کودکان بزرگتر مناسبند.

از دید یک مشاور یا مربی، قصه می‌تواند سرآغاز برقراری یک رابطه مناسب باشد. در داستان می‌توان شرایط مطلوب و نامطلوب را به خوبی توضیح داد و کودک را ترغیب نمود تا الگوی مناسب و درست را انتخاب کند.

اثر حاضر، توسط سرکار خانم دکتر معصومه ژبان باقری نویسنده و مشاور توانمند، دلسوز، هنرمند، خلاق و علاقه‌مند به کار با کودکان، تدوین گردیده است و از دیدگاه‌های گوناگون به اهمیت داستان، داستان‌خوانی و چگونگی ارائه آن به کودک پرداخته شده است.

راه‌کارهای هشت‌گانه جهت استفاده کارآمدتر در این کتاب می‌تواند راهنمای مناسبی برای والدین، مربیان و نویسندگان کتابهای درسی و کمک درسی باشد تا با الهام از روش‌های گوناگون ارائه داستان، خلاقیت و شکوفایی را در کودکان و نوجوانان به وجود آورند، و خوب و بد زندگی را به آنها بیاموزند، راههای مقابله و تخلیه هیجانی را به آنها نشان دهند، خلاقیت و نوآوری را در آنها شکوفا سازند و آنان را با زندگی واقعی آشنا ساخته و به سوی یک زندگی سالم رهنمون سازند.

بخش دوم این اثر با نام «در مسیر روشنائی» که براساس خاطره واقعی دوران کودکی مؤلف محترم کتاب به نگارش درآمده است می‌تواند برای والدین، مربیان و علاقه‌مندان به کار کودک، الهام‌بخش باشد.

از خالق مهربان توفیقات روزافزون همکار ارجمند، سرکار خانم دکتر ژیان باقری بویژه در زمینه مشاوره با کودکان را که نیاز جامعه علمی ما است، مسئلت دارم.

دکتر سیمین حسینیان

معاونت پژوهش دانشگاه الزهراء (س)

استاد علوم تربیتی - مشاوره: عضو هیأت علمی دانشگاه الزهراء (س)

تهران ۱۳۹۱

www.ketab.ir

❖ معارفه یک معلم ❖

بنام خدایی که هستی از اوست و ما هر چه داریم همه لطف اوست

سرکار خانم معصومه زیان باقری ره یافته‌ای است که روشنایی را می‌شناسد و خردمندی است که اتصالش را به ریسمان نور باور دارد. او فطرت پاک، استعداد خدادادی و سرمایه دانش و یافته‌هایش را با بهره‌گیری از استعاره، تمثیل، تخیل و خلاقیت در مسیر روشنایی راه دیگران قرار داده است؛ و چه نیکو توفیقی است برای والدینش، معلمینش، دوستانش، دانشجویانش، مراجعانش و همه کودکان - نوجوانان، جوانان و بزرگسالانی که در مسیر آشنایی با او و اندیشه‌های تابناکش قرار می‌گیرند.

هدف متعالی و موضوع بکر پایان‌نامه فوق لیسانسش بار دیگر تأثیر ژرف داستان و داستان درمانی را در اذهان زنده ساخت و اکنون خوشحالم که تداوم سوددهی دانش اندوخته‌اش را شاهدیم و برای یک معلم لذتی بالاتر از این نیست. آثار او در حجم کم، دانشی غنی و احساسی بی‌مانند را در خواننده زنده می‌کند. کلمات نافذ و برگرفته از احساس عمیق مذهبی و ادراک عرفانی او خواننده را تا آنجا تحت تأثیر قرار می‌دهد که لطافت شبیخ عشق را در چشمهایش احساس می‌کند.

زیبایی آثار او را کسانی درک می‌کنند که پیوند اندیشه‌های روان و ساده‌اش را نه تنها با فطرت دینی و آموزه‌های مذهبی او، بلکه با اندیشه‌های نوین علمی و تفکر خلاق برگرفته از نور هدایت درونی، لمس می‌کنند. همواره از احساس لطیف، اندیشه‌های خلاق و قدرت تفکر او لذت برده‌ام. موهبت این استعداد را به او و والدین پرسعادتش تبریک می‌گویم که فرزند صالح گلی از گل‌های بهشت است. گسترش روشنایی وجود و اندیشه‌های درخشانش را آرزو مندیم و امیدوارم شاهد وجود و غسل اندیشه‌هایش بکام کودکان و نوجوانان و همه آنانی که از نعمت آثار وجودیش برخوردارند گوارا باشد و انوار وجودش همواره تابناکتر گردد.

دکتر طیبیه زندگی‌پور

عضو هیأت علمی دانشگاه الزهراء (س)

استاد گروه علوم تربیتی / مشاوره

مدیر مرکز مشاوره و روانشناسی دانشگاه الزهراء (س)

تهران ۱۳۹۱

سرآغاز

ن و قسم به قلم و آنچه می نویسد*

این کتاب را از آن جهت می نویسم که متوجه شده‌ام بسیاری، از مشکلات ناشی از اختلالات شخصیت و رفتاری کودکان را می‌توان به کمک داستان، شیوه‌های نوین داستان‌خوانی؛ داستان‌گویی و یا استفاده از رویکرد یا نظریه داستان درمانی (N.T)*، از بین برد و درمان نمود.

من مایلیم به والدین و کودکانشان، مشاوران (بخصوص تازه کار) و کودکان مراجع آنها، روانپرستاران و کودکان بیمارشان و به مربیان و کودکان دانش‌آموزان، از طریق کاربرد N.T کمکی نمایم.

من کارم را در استفاده و به‌کارگیری داستان‌ها برای آموزش و پرورش کودکان، حدود ۱۴ سال قبل شروع کردم و حدود ۸ سال پیش اولین پژوهش خود را در زمینه «بررسی نقش داستان درمانی به شیوه مشاوره گروهی بر افزایش رشد استدلال اخلاقی نوجوانان بزهکار دختر در کانون اصلاح و تربیت تهران» انجام دادم.

پژوهش مذکور اولین تحقیق براساس کاربرد N.T در حوزه علوم تربیتی - مشاوره کشور بود.

پژوهش مذکور را با راهنمایی سرکار خانم دکتر طلیعه زندی‌پور به سرانجام رساندم. استادی که همواره زمینه رشد و پرورش خلاقیت در دانشجویانش را فراهم می‌آورد و در ایجاد و گسترش تفکر واگرا، افزایش رشد مهارت‌های ذهنی، ... نوجوانان نیز در فرآیند پژوهش مذکور باریگرم بود. لازم به ذکر است سرکار خانم دکتر سیمین حسینیان که داوری تحقیق مذکور را به عهده گرفتند، قبل از شروع پژوهش، استفاده از رویکرد داستان درمانی (N.T) را به من پیشنهاد کردند و چه مناسب

* قرآن، سوره قلم، آیه ۱.